

УДК 316.6:004(045)

**ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ
ВРАЗЛИВИМ КАТЕГОРІЯМ ГРОМАДЯН**

ТКАЧУК Галина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-6926-1589

E-mail: tkachuk.g.v@udpu.edu.ua

МІЩЕНКО Марина, кандидатка психологічних наук, доцент, доцентка кафедри психології, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID 0000-0003-0739-0497

E-mail: mishch.marina@gmail.com

Ісаченко Вікторія, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID: 0000-0003-0224-1214

E-mail: viki.isachenko@gmail.com

Наукова робота присвячена дослідженню стану інформаційно-цифрових технологій для забезпечення соціально-психологічної допомоги вразливим категоріям громадян. Досліджено, що новим викликом і водночас життєвою необхідністю є процеси цифровізації усіх сфер життєдіяльності, в тому числі соціально-психологічної сфери. Описано складові соціально-психологічної допомоги. З'ясовано, що під час воєнного стану дистанційні школи надають безоплатний доступ до навчання; командою Міністерства освіти і науки України підготовлено перелік шкіл і організацій, які можуть допомогти дітям і сім'ям.

Ключові слова: інформаційно-цифрові технології, дистанційного навчання (освіта), ІКТ-компетентності, цифровізація, цифрові ресурси, соціально-психологічна допомога, вразливі категорії.

**INFORMATION AND DIGITAL TECHNOLOGIES FOR
PROVIDING SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE
TO VULNERABLE CATEGORIES OF CITIZENS**

Tkachuk Halyna, Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-6926-1589

E-mail: tkachuk.g.v@udpu.edu.ua

Mishchenko Maryna, Ph.D. in Psychology, Assistant Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID 0000-0003-0739-0497

E-mail: mishch.marina@gmail.com

Isachenko Viktoriia, PhD in Pedagogy, Senior Lecturer at the Department of Social Education and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-0224-1214

E-mail: viki.isachenko@gmail.com

Family members, parents and caregivers are an important source of protection and emotional support for children. Children separated from their loved ones, during a crisis event, find themselves in an unfamiliar place, surrounded by unfamiliar people. They are often very frightened and unable to correctly assess the risk and dangers around them. Reuniting unaccompanied children, including teenagers, with their loved ones is an important first step. If the children are with their parents, you should try to support the adults in taking care of the children. People who may face discrimination and violence in a crisis situation. This category includes women or members of certain ethnic groups, in relation to whom there is an increased risk of discrimination or violence.

Svitlana Roiz explains that during the sound of sirens, the child's auditory channel of perception is under a special load, so it needs to be "occupied" with something. To do this, you can sing in chorus, shout slogans against Utiputin and the Russian army, listen to audio fairy tales and music with headphones, take a guitar with you and arrange a concert for everyone.

In order to provide psychological support to citizens of Ukraine who suffer from the consequences of Russia's armed aggression, the free online psychological help platform «Tell me» works around the clock. The project is implemented with the support of the Office of the President of Ukraine, the Ministry of Health and the Institute of Cognitive Modeling.

In addition, the team of the Institute of Cognitive Modeling in cooperation with the Department of Medical Psychology, Psychosomatic Medicine and Psychotherapy of the Bogomolets National Medical University and specialists of the «Friend» project developed a psychological first aid bot. The bot also contains recommendations for maintaining psychological health.

Keywords: digitalization, distance learning, digital resources, , social and psychological assistance, vulnerable categories, martial law, Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Ситуація, яку переживає Україна, виходить за межі звичайного нормального людського досвіду. Вона спричинила значне порушення життєдіяльності людей, шкоду їх здоров'ю, великі людські втрати, значні матеріальні збитки тощо.

Психічне травмування у людей, що пережили надзвичайні події, має різну глибину і складність. Це залежить від багатьох факторів таких як: вік постраждалого, ступінь причетності до надзвичайної події, життєвий і професійний досвід, психоемоційний статус та вміння володіти своїми емоційними станами, наявність або відсутність підтримки з боку найближчого соціального оточення та ін. [2].

Дітям та підліткам, які розлучилися зі своїми батьками або піклувальниками, в першу чергу потребують турботи з боку оточуючих і допомоги в задоволенні основних життєвих потреб. Вони особливо потребують захисту від насильства та експлуатації.

Кризові події руйнують звичний світ дітей та підлітків, який складається зі знайомих і близьких людей, звичного середовища перебування і життєвого устрою, що давали їм відчуття власної безпеки. Діти, які постраждали від кризи, схильні до ризику сексуального насильства, жорстокого поводження та експлуатації, що частіше зустрічаються під час хаотичної обстановки при масштабних кризових ситуаціях.

Упродовж останніх десятиліть досвід травматизації у ранньому дитинстві перебуває у фокусі інтенсивних наукових досліджень, і на сьогодні відомо доволі багато про негативний вплив травматизації на психологічний розвиток дитини та на формування центральної нервової системи. Досвід хронічної травматизації веде до формування у дитини відчуття постійної загрози, що переводить її мозок у стан постійного очікування на небезпеку. У разі розвитку травми джерелом небезпеки є ті

особи, до яких природно дитина повинна б мати прив'язаність, які б мали задовольняти її емоційні та біологічні потреби, бути джерелом безпеки. Тому, як не парадоксально, джерело безпеки стає водночас джерелом небезпеки, що веде до формування дезорганізованої моделі прив'язаності. Поведінка дитини дезорганізується між полярно протилежними сприйняттями особи батьків: «я боюся тебе/я прагну твоєї любові», «я потребую тебе/я ненавиджу тебе» тощо.

Такі протилежні досвіди не можуть цілісно інтегруватися у головному мозку дитини – відповідно психобіологічні системи мозку дитини так само дезорганізуються, і в психіці дитини починають співіснувати окремі «частки» її досвіду: частка, яка уникає стосунків, і частка, яка прагне стосунків, частка, яка переживає злість, і частка, яка переживає страх, частка, яка пам'ятає досвід скривдження, і частка, яка нічого не пам'ятає і т. п. Таке розщеплення спостерігаються як у її емоційному житті, так і в її пам'яті, поведінці, тілесному функціонуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню надання цифрових соціально-психологічних послуг приділяли увагу М.О. Репецька, В.П. Кохан, М.М. Петрова, Н.М. Терлецька, Д.І. Руснак, В.Л. Полярна, В.В. Рябець.

Мета статті – з'ясувати стан цифрових ресурсів для забезпечення соціально-психологічної допомоги вразливим категоріям громадян.

Виклад основного матеріалу дослідження. У широкому сенсі соціально-психологічна допомога, за визначенням Я. П. Дубініної – «...це напрям роботи, основна мета якого надання первинної психологічної допомоги, соціальної підтримки людям, які перебувають у важкій життєвій ситуації та організація комплексу умов для продуктивної адаптації людини у змінених умовах життєдіяльності» [1, с.51].

«У вузькому сенсі соціально-психологічна робота – це діяльність фахівця, спрямована на відновлення втраченої соціально-психологічна рівноваги, на пошук ресурсів особистості і ресурсів соціального середовища для подолання труднощів у життєвій ситуації. Основні завдання соціально-психологічна допомоги – розширення діапазону соціальних і особистісних ресурсів людини для самостійного вирішення виникаючих проблем, подолання труднощів, актуалізація її творчих, інтелектуальних, особистісних, духовних і фізичних можливостей, необхідних для виходу з кризового стану, стимулювання самоповаги і впевненості в собі» [3, с. 82].

Повторний, часто непередбачуваний характер травматичних подій веде до формування у дитини «очікування на напад» – її тіло постійно «мобілізоване», у стані хронічного стресу, концентрація гормонів стресу (норадреналіну та глюкокортикоїдів) також підвищена, що призводить до нейрогормональних порушень, дисрегуляції біологічних функцій (сон, їжа, виділення тощо), пригнічення функцій імунної системи, психосоматичних захворювань.

Пам'ять про травматичні події не може належним чином організуватися, інтегруватися. Частина пам'яті можуть бути «дисоційовані» – немов приховані за кулісами – і тоді має місце амнезія, інші частини пам'яті некеровані: вони можуть переживатися дитиною знову і знову. Коли внутрішній світ дитини переповнений такими болючими спогадами, фрагментами травматичної пам'яті, це немов жити у замку, в підземеллі якого живуть привиди, які переслідують його господаря. Життя у такому «замку» стає дуже дезорганізованим – керувати увагою, належним чином організувати свою поведінку відповідно до цілей стає дуже складно. Дезорганізація психічного життя, дезінтеграція систем мозку призводять до порушень планування, керування увагою, самоорганізації поведінки, порушень контролю імпульсів тощо. Підкіркові відділи мозку, що відповідають за тривогу, реакції втечі/нападу постійно активовані, що робить реакції

дитини на стимули зовнішнього світу дисрегульованими. Дитина сприймає небезпеку там, де її нема, вона реагує нападом, агресією або ж страхом/втечею, реакцією замри/»відключись» на відносно нейтральні події. Очікування нападу/небезпеки веде до тотальної недовіри, сприйняття інших людей виключно як джерела небезпеки та скривдження. Дитина приписує іншим людям негативні мотиви, очікує від них агресивної поведінки, продовження скривдження, їй важко повірити, що наміри, ставлення інших людей можуть бути іншими.

В особливо тяжких випадках, коли скривдження було надто багато і коли не було жодної доброї близької людини, щоб дитина могла зрозуміти, що у світі, крім ненависті та скривдження, є ще щось інше, у дитини може сформуватися відчуття, що насильство й скривдження є нормою стосунків. Тому дитина може почати сама кривдити інших, зокрема слабших, або ж приймати пасивну роль жертви – як у дитинстві, так і в дорослому віці. Досвід скривдження, травматизації переповнює внутрішній світ дитини почуттями страху, сорому, злості, провини, образи, самотності тощо. Ці почуття дитина не може самостійно інтегрувати, відповідно вони можуть бути «витіснені» (тоді спостерігаємо емоційне оніміння, беземоційність), або ж проявлятися поведінковими реакціями, бурхливими викидами їх «назовні» у формі нападів люті, плачу тощо. Спробами регуляції почуттів можуть стати мастурбація, самопошкоджуюча поведінка, з часом – алкоголь, наркотики та інші, більш «дорослі» способи регуляції почуттів.

Досвід хронічної травматизації у дитинстві, спричиняючи численні нейробиологічні порушення та негативно впливаючи на психосоціальний розвиток дитини, робить її схильною до вторинного розвитку ряду психіатричних розладів у дитинстві, підлітковому та дорослому віці, зокрема поведінкових розладів, афективних (депресії, суїцидальності), тривожних, зловживання психоактивними речовинами, розладів особистості, харчової поведінки тощо.

Соціально-психологічна допомога складається з:

- допомоги дітям та молоді, сім'ям, які постраждали;
- встановлення взаємозв'язків між потребами дитини та послугами, які надає заклад освіти;
- ідентифікації дитини з особливими потребами, задоволення яких не входить до сфери компетенцій закладу освіти (наприклад, психіатрична, медична або правова);
- розробки індивідуального плану підтримки для дитини, який ґрунтується на принципах кейс-менеджменту;
- координації дій батьків, педагогічних працівників з реалізації заходів індивідуального плану підтримки;
- підтримки, усвідомлення специфічних потреб;
- підтримки самостійних дій дитини, членів родини з метою формування стійкості до стресових ситуацій;
- інформаційної підтримки педагогічних працівників з метою забезпечення кращого розуміння ними потреб дитини та усвідомлення необхідності використання цих знань у роботі

Програма дій практичних психологів і соціальних педагогів з соціально-психологічної допомоги учням повинна сприяти вирішенню таких завдань:

- стабілізації емоційного і психофізичного стану дітей, які опинились у складних життєвих обставинах;
- зниження рівня тривожності, ворожості, подолання травматичного досвіду;
- оптимізації самооцінки;
- зниження конфліктності, відчуженості і подолання бар'єрів у спілкуванні;

- формування навичок адаптивної і успішної поведінки;
- підвищення рівня правової, психологічної та соціальної захищеності;
- соціальної інтеграції та професійного самовизначення [1].

Що робити дорослим, щоб заспокоїти і підтримати дитину?

1. Говоріть із дитиною, залишайтеся спокійним під час розмови.

Психологиня Катерина Гольцберг на своїй сторінці в мережі Facebook [6] радить «...обов'язково поговорити з дитиною про ситуацію, що відбувається. Говорити з дитиною варто дорослому, який найбільше зберігає спокій. Перед тим, як говорити з дитиною, дорослому самому слід заспокоїтися, щоб не завдати шкоди дитині».

Якщо спілкуєтеся з підлітком – також дуже важливо навчати його, де шукати перевірену інформацію, та ділитися джерелами для її пошуку. Адже, як пояснює психологиня, під впливом стресу підліткам, які зазвичай гарно знаходять інформацію в Інтернеті, зараз складно відшукати перевірену інформацію про все, що відбувається та зрозуміти ситуацію, оскільки емоції пригнічують неокортекс (ту частину мозку, яка «відповідає» за логіку).

2. Демонструйте надійність.

Дорослому потрібно [7] «...продемонструвати надійність: варто сказати дитині, що ви зробите все, щоб захистити себе і її від небезпеки, й що наша армія на варті та дасть відсіч. Для дитини до підліткового віку свої слова про захист і безпеку можна підкріпити обіймами. Підлітки ж, навпаки, можуть сприймати обійми, як слабкість».

3. Обговорюйте з дитиною правила «цивільної оборони».

Слід пояснити дитині [6], «...що зараз дуже важливо слухатися старших – вчителя, батька, маму, не сперечатися з дорослими та слідувати за тим, хто відповідальний за безпеку».

Також домовтеся та навчіть дитину, де вона може зустрітися з вами або іншими родичами, де переховуватися, якщо буде втрачено мобільний зв'язок.

4. Грайте ігри, виконуйте з дитиною заспокійливі вправи

Дитяча психологиня Світлана Ройз звертає увагу [7], «...що під час стресу ігри дітей можуть бути трохи «регресивними», тобто старші діти можуть знову грати в ігри для малечі. Можна ліпити з пластиліну, окреслити навколо себе коло безпеки з нитки, рвати на дрібні шматки папір, «Видихнути хмаринку» (увявити, що вдихнули хмаринку і видихнути її зі звуком, можна з грозою і блискавкою, тупотіти при цьому ногами) тощо. Також можна грати настільні ігри, малювати, грати у слова, ігри в телефоні, в яких залучене просторове сприйняття (наприклад, Тетрис)».

5. Виконуйте вправи при панічній атаці

Міжнародний фонд ЮНІСЕФ на своїй Фейсбук-сторінці опублікував поради Світлани Ройз, як діяти при панічній атаці [7].

Ви та ваша дитина можете робити такі вправи на вибір:

- покласти руку на живіт, приблизно на 3 пальці нижче сонячного сплетіння та постукати по цьому місцю
- потерти кінчик носу
- надавити не сильно на очні яблука з двох боків
- якщо є, де лягти, – лягти на спину і зробити рухи ногами, як на велосипеді
- сконцентруватися на диханні – одну руку скласти, як човник і накрити нею губи, іншу руку – покласти на живіт. Видих – рука йде вниз до грудей, вдих – рука підіймається до рота
- змашувати губи, полоскати рот водою

- витягувати якомога далі язика – ніби намагаючись торкнутися грудної клітини
- подивитися вправо, не повертаючи голови, – якомога далі на 15-20 секунд, потім перевести погляд прямо, потім подивіться вліво – якомога далі, потім знову прямо
- розтерти тіло
- розтерти точку між підмізинним (четвертим) пальцем та мізинцем – там знаходиться точка паніки
- покласти руки на ребра, відчути, як вони при диханні розширюються, підіймаються
- розтерти руки, прикласти до нирок.

6. «Займіть» чимось аудіальний канал дитини

Світлана Ройз пояснює [7], що під час звуку сирен у дитини в особливому навантаженні перебуває аудіальний канал сприймання, тому його потрібно чимось «зайняти». Для цього можна співати хором, горланити кричалки проти утіпутіна і російської армії, слухати в навушниках аудіоказки та музику, взяти з собою гітару та влаштувати для всіх концерт.

7. Ще кілька речей, як можна відвернути увагу дитини

- Обіймайте [6] дитину, жартуйте з нею.
- Поїть дитину теплими напоями, годуйте її чимось смачненьким.
- Виконуйте разом із дитиною рутинні справи.
- Вмикайте мультики, серіали, розповідайте казки, історії, читайте дітям вголос.

8. Поясніть дитині про важливість бути зібраними та допомагати одне одному

Психологиня Світлана Ройз пише [7], що необхідно пояснити дитині складність ситуації, пояснити, що сталося те, чого ми боялися, тому важливо бути зібраними та допомагати одне одному.

9. Довірте дитині посильне для неї відповідальне завдання

Світлана Ройз радить [7] покласти на дитину відповідальність, яка їй до снаги – наприклад, доручити дитині завдання слідкувати за іграшкою.

Наші психологи також рекомендують доручити дитині певну функцію чи роль. Наприклад, можна попросити дитину створити казку про якогось персонажа, уявити себе журналістом та провести репортаж із події тощо.

Прийом відповідального завдання, ролі чи функції можна застосовувати й для саморегуляції дорослих.

10. Дозволяйте дитині вивільняти ненависть та злість

Психологиня Вікторія Горбунова пояснює [10], «...що зараз і для дорослих, і для дітей виявляти злість (ненавидіти, лаятися, кричати) – це здорова реакція. Тому дорослим потрібно дозволяти собі й близьким, зокрема й дітям, це робити. Це варто робити в ігровій формі. Можна застосовувати гру «Злий бобер» (придумати злу тваринку і поводитися так, як, на нашу думку, може себе вести ця тваринка. Потім перетворитися на добру тваринку. Потім – на людину) або кричати в «мішечок для криків» або стаканчик. Але після вивільнення ненависті та злості слід перемкнутися на щось добре і позитивне: на обійми, теплий чай, добрі слова одне одному».

Сльози та плач – теж нормально в цій ситуації, тому дайте дитині виплакати. Після емоційного вивільнення дитині буде легше заснути [10].

З метою психологічної підтримки громадян України, які страждають від наслідків збройної агресії росії, цілодобово працює безкоштовна інтернет-платформа психологічної

допомоги «Розкажи мені». Проєкт реалізується за підтримки Офісу Президента України, Міністерства охорони здоров'я та Інституту когнітивного моделювання.

Крім того, команда Інституту когнітивного моделювання у співпраці з кафедрою медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії Національного медичного університету імені Богомольця та фахівцями проєкту «Друг» розробила бот першої психологічної допомоги [4]. Також бот містить рекомендації щодо збереження психологічного здоров'я [5].

Спільно з партнерами Міністерство освіти і науки України започаткували низку проєктів, таких як [2]:

1. Дитячий онлайн-садок НУМО з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років. Перший випуск доступний до перегляду на YouTube-каналах МОН та ЮНІСЕФ і на платформах MEGOGO та VoliaTV;

2. «Навчання без меж» – спільний освітній проєкт Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики, українських телеканалів ПЛЮСПЛЮС, «Піксель» та регіональних каналів Суспільного мовника, а також платформ онлайн-телебачення MEGOGO, Київстар ТБ, 1+1 video, sweet.tv, VoliaTV;

3. МОН спільно з компанією Google Україна створили Всеукраїнський онлайн-розклад для учнів 1-11 класів;

4. Усі охочі можуть використовувати платформу «Всеукраїнська школа онлайн», що містить відеоуроки, конспекти, тестові завдання, а також Кабінет вчителя, який допомагає залишатися на зв'язку з учнями; Для зручності розроблено мобільний застосунок, а Youtube-канал МОН містить інформацію, що може стати у пригоді;

5. Щоденні онлайн-зустрічі о 13.00 та 20.00 із сертифікованими психологами Асоціації інноваційної та цифрової освіти;

6. МОН у співпраці з дитячим психологом підготувало серію інформаційних матеріалів «Психологічна турбота від Світлани Ройз»;

7. Педагоги та дитячі психологи за підтримки Міністерства освіти і науки запустили телеграм-канал «Підтримай дитину»;

8. Розроблено дитячий інформаційний комікс, як поводитися під час воєнного стану, – збірку інформаційних порад для дітей та їхніх близьких;

9. Через звернення здобувачів освіти до усього світу МОН об'єднує у «Голос нашої держави сьогодні».

Для дошкільнят [6]:

1. Дитячий садок онлайн – новий проєкт від Освітнього Хабу [13];

2. Інноваційна платформа Mr.Leader для раннього розвитку дитини. Під'єднання безкоштовне. Для цього потрібно перейти на телеграм-канал [75] та зареєструватись за посиланням [8];

3. Телеграм-канали «Павлуша і Ява» [8] та Аудіоказки [9];

4. Для дітей від дошкільного віку та учнів до 6 класу платформа Matific [9] для вивчення математики від освітніх експертів надає безкоштовний доступ до матеріалів в ігровій формі;

5. Сучасне дошкілля під крилами захисту [7].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Інформаційно-цифрові технології є надзвичайно важливими для забезпечення соціально-психологічної допомоги вразливим категоріям громадян. Команда Міністерства освіти і науки України збирає перелік корисних ресурсів для дорослих та дітей щодо психологічної підтримки, навчання та інформування. Ресурси зорієнтовані на допомогу неповнолітнім дітям у складних ситуаціях воєнного часу. У них можна знайти інформацію

про те, як прихистити дитину, що робити у випадку, якщо вона загубилася або ви її знайшли. Крім того, є контакти гарячої лінії підтримки дітей, сімей та соціальних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

13. Єгорова-Луценко Т. П. Цифровізація системи надання соціальних послуг в Україні. Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид. 2020. № 2 (15). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Yehorova-Lutsenko15.pdf>. (дата звернення: 05.11.22).
14. Малиновський. В. Я. Стратегічні аспекти цифрової трансформації соціальної сфери. Урядовий кур'єр. 19.02.2021. С. 2.
15. Дранник В. А. Щодо цифрової трансформації соціальної сфери. Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : матеріали науково-практичної конференції, 10 грудня 2020 р., м. Київ. упоряд.: О. А. Баранов, В. М. Фурашев, С. О. Дорогих. С.82–83
16. Козицька Н.О. Козицька Наталя Олександрівна. Цифровізація соціальної сфери в умовах дії воєнного стану. Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах глобалізаційних змін: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції; 08 грудня 2022 року. К.: КНЕУ, 2022. С. 276–277.
17. Онлайн-уроки для дітей. *Онлайн уроки для дітей*. URL: <https://www.eduforsafety.com.ua/> (дата звернення: 19.11.2023).
18. Онлайн-школа «На Урок» для учнів. *Онлайн-школа «На Урок» для учнів*. URL: <https://naurok.ua/> (дата звернення: 19.11.2023).
19. Онлайн-школа математики для дітей *Матема. Matema*. URL: <https://www.mathema.me/> (дата звернення: 19.11.2023).
20. «Онлайн Університет» від Coursera та edX для українських університетів URL: <https://www.uuu.education/uk/index> (date of access: 19.11.2023).
21. Освіта на платформі «Оборона дітей України» від Наукового лицю Чурюмова. *Google Docs*. URL: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeTvM3xsVZN5lpyFqCpZ9MpQCcSAXNX330YKtVKnmO2kibXlg/viewform> (дата звернення: 19.11.2023).
22. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-p#n10> (дата звернення: 15.11.2023).
23. Ресурси психологічної підтримки під час збройної агресії Росії в Україні. НМЦ практичної психології і соціальної роботи. НМЦ практичної психології і соціальної роботи. Інститут післядипломної освіти КУБГ. URL: <https://pp.ipro.kubg.edu.ua/2022/03/11/ресурси-психологічної-підтримки/> (дата звернення: 19.11.2023).
24. Facebook. Facebook. URL: <https://www.facebook.com/katerinagoltsberg/posts/4925341704178994> (дата звернення: 08.12.2023).

REFERENCES

13. Yehorova-Lutsenko T. P. (2020). Tsyfrovizatsiia systemy nadannia sotsialnykh posluh v Ukraini. Pravo ta innovatsiine suspilstvo: elektron. nauk. vyd. № 2 (15). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Yehorova-Lutsenko15.pdf>. (data zvernennia: 05.11.23) [in Ukrainian].

-
14. Malynovskyi. V. Ya. (2021). Stratehichni aspekty tsyfrovoyi transformatsii sotsialnoi sfery. Uriadovi kur'ier. S. 2 [in Ukrainian].
15. Drannyk V. A. (2020). Shchodo tsyfrovoyi transformatsii sotsialnoi sfery. Sotsialna i tsyfrova transformatsiia: teoretychni ta praktychni problemy pravovoho rehuliuвання : materialy naukovo-praktychnoi konferentsii, 10 hrudnia 2020 r., m. Kyiv. uporiad.: O. A. Baranov, V. M. Furashov, S. O. Dorohykh [in Ukrainian].
16. Kozitska N. O. (2022). Kozitska Natalia Oleksandrivna. Tsyfrovizatsiia sotsialnoi sfery v umovakh dii voiennoho stanu. Oblik, analiz, audyt, opodatkuvannya ta finansovyi monitorynh v umovakh hlobalizatsiinykh zmin: Zbirnyk materialiv VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii; 08 hrudnia 2022 roku. K.: KNEU [in Ukrainian].
17. Onlain-uroky dlia ditei. Onlain uroky dlia ditei. URL: <https://www.eduforsafety.com.ua/> [in Ukrainian].
18. Onlain-shkola «Na Urok» dlia uchniv. Onlain-shkola «Na Urok» dlia uchniv. URL: <https://naurok.ua/> [in Ukrainian].
19. Onlain-shkola matematyky dlia ditei Matema. Matema. URL: <https://www.mathema.me/> [in Ukrainian].
20. «Onlain Universytet» vid Coursera ta edX dlia ukrainskykh universytetiv URL: <https://www.uuu.education/uk/index> [in Ukrainian].
21. Osvita na platformi «Oborona ditei Ukrainy» vid Naukovoho litseiu Churiumova. Google Docs. URL: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeTvM3xsVZN5lpyFqCpZ9MpQCcSAxNX330YKtBKnmO2kibXlg/viewform> [in Ukrainian].
22. Pro skhvalennia Stratehii tsyfrovoyi transformatsii sotsialnoi sfery. Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-r#n10> [in Ukrainian]
23. Resursy psykholohichnoi pidtrymky pid chas zbroinoi ahresii Rosii v Ukraini. NMTs praktychnoi psykholohii i sotsialnoi roboty. NMTs praktychnoi psykholohii i sotsialnoi roboty. Instytut pislidyplomnoi osvity KUBH. URL: <https://pp.ippo.kubg.edu.ua/2022/03/11/resursy-psykholohichnoi-pidtrymky/> [in Ukrainian].
24. Facebook. Facebook. URL: <https://www.facebook.com/katerinagoltsberg/posts/4925341704178994> [in Ukrainian].